

ÉLETMÓDKUTATÁS GYERGYÓSZENTMIKLÓSON¹

Dániel Botond

A Hargita megyei Gyergyószentmiklóson már évek óta akadózik a melegvízellátás és a központi fűtés. A távfűtési rendszer határfoka alacsony, a veszteségek a lakosságot terhelik. A magas számlákat a háztartások jelentős száma nem képes fizetni, ezért a lakosság tartozása a Városgazdálkodási Vállalat felé folyamatosan növekszik. Emiatt a Városgazdálkodási Vállalat fizetéseképtelenné vált, mára már hitelre vásárol fűtőanyagot. A „közüzem problémája” társadalmi szinten egyre nagyobb méreteket ölt, hatással van az egyének életmódjára, egyes háztartások esetében az anyagi helyzetre, a város környezetének arculatára (a tömbházak állaga romlik), a város demográfiai folyamataira (a város nem attraktív a fiatalok számára). Kutatásomban azt vizsgálom, hogy a külső, objektív tényező (a közszolgáltatások állapota) miképpen hat a háztartások életmódjára. Kutatásomat Gyergyószentmiklós egyik legnagyobb lakótelepén, a Bucsin negyedben végzem. A kutatásomnak két része van, az egyik a közüzem problémájának a modellezése, többnyire statisztikai adatokra alapozva, a másik a lakosság elszegényedésének a leírása az előbbivel kapcsolatban, kitérve a kísérő és megelőző városszociológiai folyamatokra.

Kutatásom jelenlegi szakaszában a lakosság eladósodásának alakulását, az urbánus környezet arculatának változásait (mivel a tehetősebb lakosok áttértek a fával való egyéni fűtésre, a

kémények és a fásszínek lerontották a városképet), valamint az elszegényedést kiváltó (lehetséges) külső okokat vizsgáltam meg. A statisztikai adatok a Városgazdálkodási Vállalattól származnak. A rendelkezésemre bocsátott adatbázis a 2001 áprilisi, májusi, júniusi, decemberi, a 2002 januári és áprilisi közköltségekről, adósságokról, valamint a mérőműszerekkel (vízóra, gázóra) való ellátottságról (egyesek vízórákat szereltek fel, a veszteségek költségének a mérséklésére) tartalmaz információkat. Továbbá vizsgáltam a lakosság tartozásának időbeli változását és térbeli eloszlását, valamint a közköltségek mértékének térbeli (tömbházakra lebontva) vonatkozását.

Mennyiségi elemzéseimet megfigyeléssel egészítettem ki, főként az urbánus környezet arculatát vizsgálom a Bucsin lakónegyedben. Megfigyeltem a tömbházak állapotát és fizikai környezetét, a tömbházak körül elhelyezkedő zöldövezetek állapotát, a játszóterek állapotát, a garázsok és fásszínek mennyiségét, valamint a lakókörnyezet kereskedelmi és szolgáltató egységekkel való felszereltségét.

Megfigyeléseim szerint a melegvíz és fűtésihiány megoldására a háztartások egyénileg új alternatívákat kellett találniuk a fűtés megoldására. Munkahipotézisem szerint ez változást idéz elő az életmódban, illetve plusz terhet jelent a háztartásoknak. Az időgazdálkodási mintájuk, és a költségstruktúrájuk egy-

aránt átalakult. Ugyanakkor ez a helyzet új szolidaritásformát is terem(het)ett, amely a közös felfeldolgozásban, kalákákban nyilvánul(hat) meg. Ugyanakkor úgy vélem, hogy elindult a szegénység térbeli koncentrációja, s létrejöttek a slumosodásnak kedvező feltételek is. A város térbeli szerkezetének az átalakulása leginkább a fászfűnek megjelenésével érhető tetten. Azonban a fászfűnek egyrészt átalakítják a fizikai környezet arculatát, elveszik a helyet a játszóterek, zöldövezetek elől, másrészt pedig illegálisak, tűzvédelmi szempontból veszélyt jelentenek, és az

infrastruktúra problémáival együtt negatív hatással vannak a lakáspiaci árak alakulására. Mindezek kumuláltan érzetetik hatásukat, hiszen a melegvíz, a fűtés, és a gáz hiánya csökkenti a város vonzerejét a gazdasági tőke számára. Az infrastruktúris fejletlenség miatt a város nemcsak a gazdasági tőke számára nem jelent vonzerőt, hanem a humán tőke számára sem, egyre kevesebb fiatal tér haza tanulmányai befejezése után.

A kutatás eddigi szakaszai során megbizonyosodhattam arról, hogy a gazdaságok elszegényedése már egy hosszabb ideje zajló és valós folyamat, az adósok száma és az adósságok mértéke hónapról hónapra emelkedik, a lakosok jelentős részének a szegénység-érzete úgyszintén. A lakók viszonyulása a környezeti változásokhoz, zavaróan hat rájuk.

A későbbiekben meg szeretném vizsgálni a családok mindennapi életmódjait, a költségstruktúrájának és az időgazdálkodásának változásait, a szociális viszonyaikban mutatkozó átalakulásokat, és a város lakáspiacának helyzetét. Úgy vélem, hogy az előbbi kérdések szociológiai elemzésük fontos adaléka lehet a városi életmódkutatások hazai empirikus kutatásának.

JEGYZETEK

1. A kutatás előzetes eredményeit a szerző a 2002. decemberében megrendezett ETDK-n mutatta be – szerk. megj.